

AKCIONI PLAN SPROVOĐENJA STRATEGIJE RAZVOJA STRUČNOG OBRAZOVANJA U CRNOJ GORI

(2016-2017)

sa Izvještajem o realizaciji Akcionog plana sprovođenja Strategije za 2015. godinu

Prijedlog

Decembar 2015. godine

1. UVOD	3
2. AKCIONI PLAN ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE RAZVOJA STRUČNOG OBRAZOVANJA_(2016-2017)	5
3. IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA SPROVOĐENJA STRATEGIJE RAZVOJA STRUČNOG OBRAZOVANJA (2015-2020)_ZA 2015. GODINU	22

1. UVOD

Vlada Crne Gore je na sjednici, održanoj 17. decembra 2014. godine usvojila Strategiju razvoja stručnog obrazovanja u Crnoj Gori (2015-2020) sa Akcionim planom sprovođenja Strategije za 2015. godinu. Zaključkom Vlade broj 08-2962/3 od 25. decembra 2014. godine, utvrđena je obaveza Ministarstva prosvjete da za IV kvartal 2015. godine pripremi Akcioni plan sprovođenja Strategije razvoja stručnog obrazovanja za 2016. i 2017. godinu, čiji sastavni dio treba da bude i pregled realizovanih aktivnosti u 2015. godini.¹

Vizija stručnog obrazovanja, utvrđena Strategijom razvoja stručnog obrazovanja u Crnoj Gori do 2020. godine je da je stručno obrazovanje usklađeno sa potrebama tržišta rada, da omogućava cjeloživotno učenje i mobilnost, lični i profesionalni razvoj mladim i odraslim, sa ojačanom ulogom nastavnika, uspostavljenim sistemom osiguranja kvaliteta, u kojem su kvalifikacije bazirane na ishodima učenja, uključeno u regionalne inicijative i programe cjeloživotnog učenja EU.

Prioritetne oblasti Strategije razvoja stručnog obrazovanja u Crnoj Gori (2015-2020)

Izazovi brzog razvoja novih znanja i tehnologija, proces globalizacije, demografski trendovi, česte promjene potreba tržišta rada, rastuća težnja za visokokvalifikovanim radnom snagom i pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji nameću nužnost cjeloživotnog učenja i uspostavljanja fleksibilnog, otvorenog, prohodnog sistema obrazovanja, koji će svakom pojedincu ponuditi različite mogućnosti za obrazovanje, napredovanje i priznavanje prethodno stečenih znanja obrazovnog sistema, u kome će pored sticanja kvalifikacija u formalnom obrazovanju, svakom pojedincu biti omogućeno da stiče i vrednuje svoja stečena znanja i vještine i tako poboljšava svoj položaj na tržištu rada.

U prethodnom periodu u Crnoj Gori došlo je do prestrukturiranja privrede i stranih ulaganja u određene sektore, ali i novog tehnološkog okruženja i primjene informacionih tehnologija. Demografske promjene odražavaju se i na obrazovanje. Postoji tendencija porasta interesovanja za upis učenika i studenata na programe koji pripadaju društvenim naukama i smanjenje interesovanja za upis na programe koje traži tržište rada. Znatan broj učenika koji završavaju obrazovne programe u četvorogodišnjem trajanju nastavljaju obrazovanje na ustanovama visokog obrazovanja. Prisutan je i stav poslodavaca o neravnoteži vještina i znanja koje učenici stiču u obrazovnom sistemu sa onim koje traži tržište rada. Podaci Zavoda za zapošljavanje Crne Gore pokazuju da postoji strukturna neusklađenost ponude i tražnje koja se ispoljava u dva osnovna oblika: na tržištu postoji tražnja za radnom snagom određenih kvalifikacija, koje na tržištu rada nema i na tržištu rada postoji ponuda lica sa kvalifikacijama, ali ne postoji dovoljna tražnja za radnom snagom tih kvalifikacija.

¹ U ovom dokumentu svi oblici kvalifikacija i zanimanja u muškom rodu podrazumijevaju i oblike ženskog roda.

Imajući u vidu socio-ekonomsko okruženje u kojem se ostvaruje stručno obrazovanje u Crnoj Gori, ostvarenost ciljeva, definisanih u Strategiji razvoja stručnog obrazovanja (2010-2014) i realizovanih mjera i aktivnosti iz odgovarajućih akcionih planova, zajedničke ciljeve koji su dati Briž kominikeu, Riga zaključcima i Strateškim okvirom za saradnju u obrazovanju „Obrazovanje i osposobljavanje 2020”, prioritetne oblasti u stručnom obrazovanju za period 2015-2020. godini su:

- Kvalitetno i efikasno stručno obrazovanje, relevantno za tržište rada;
- Jednake mogućnosti sticanja kvalifikacija u stručnom obrazovanju radi zapošljivosti i socijalne inkluzije; i
- Cjeloživotno učenje i mobilnost.

1.1. Kvalitetno i efikasno stručno obrazovanje, relevantno za tržište rada

U okviru ove prioritetne oblasti postavljeni su ciljevi: Izgraditi fleksibilan sistem stručnog obrazovanja, usklađen sa potrebama pojedinca i društva, baziran na ishodima učenja i Osigurati relevantnost stručnog obrazovanja za tržište rada. Da bi se ovi ciljevi ostvarili, potrebno je razvijati kvalifikacije u skladu sa principima Nacionalnog okvira kvalifikacija, unapređivati postojeće alate za istraživanje tržišta rada i pripremati fleksibilne obrazovne programe, bazirane na ishodima učenja.

1.2. Jednake mogućnosti sticanja kvalifikacija u stručnom obrazovanju radi zapošljivosti i socijalne inkluzije

Strateški cilj u ovoj prioritetnoj oblasti je - obezbijediti različitim ciljnim grupama dostupnost inicijalnog i kontinuiranog stručnog obrazovanja. Stručno obrazovanje treba da bude dostupno za sve kategorije korisnika (mlade, odrasle), za sve tipove kvalifikacija, na načine koji su za njih prihvatljivi i odgovarajući. Taj princip se odnosi i na planiranje obrazovne punude za sticanje kvalifikacija koje omogućavaju zapošljivost. Posebno je značajan stalni pristup informacijama učenicima iz oblasti obrazovanja, zapošljavanja i potreba tržišta rada.

1.3. Cjeloživotno učenje i mobilnost

U okviru ove prioritetne oblasti definisani su ciljevi koji se odnose na povećanje učešća građana u programima cjeloživotnog učenja radi veće zapošljivosti i socijalne uključenosti pojedinaca. Uspostavljanje Nacionalnog okvira kvalifikacija je instrument koji treba da utiče na sprovođenje obrazovnih politika na način da se gradi sistem pripreme obrazovnih programa temeljenih na jasnim ishodima učenja. I poslodavcima i onima koji uče biće jasnije koja se znanja i kompetencije zahtijevaju za određenu kvalifikaciju. Da bi se cjeloživotno učenje i mobilnost učinili realnim potrebno je, pored ostalog, dalje razvijati Nacionalni okvir kvalifikacija, omogućiti različite puteve učenja, stvoriti uslove za priznavanje neformalnog i informalnog učenja i obezbijediti transparentnost procesa i priznavanje ishoda učenja, promovisati i podržavati obrazovanje odraslih. Potrebno je i upisnu politiku usaglasiti sa potrebama tržišta rada.

2. AKCIONI PLAN ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE RAZVOJA STRUČNOG OBRAZOVANJA (2016-2017)²

Prioritetna oblast: Kvalitetno i efikasno stručno obrazovanje, relevantno za tržište rada

Cilj: Izgraditi fleksibilan sistem stručnog obrazovanja, usklađen sa potrebama pojedinca i društva, baziran na ishodima učenja

Mjera: Analiza i unapređenje postojećih alata za istraživanje tržišta rada				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti /partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
Izrada metodološkog okvira za istraživanje radi predviđanja potreba tržišta rada za kvalifikacijama i usklađivanje ponude različitih tipova kvalifikacija sa potrebama tržišta rada.	Urađena analiza postojećeg načina utvrđivanja potreba Utvrđen metodološki okvir i instrumenti za predviđanja potreba tržišta rada za vještinama i kvalifikacijama	MP/CSO, sektorske komisije, PKCG, UPCG	Q1	
Priprema programa osposobljavanja za istraživanje o nedostajućim vještinama i kvalifikacijama za članove organa i tijela koji učestvuju u razvoju kvalifikacija	Pripremljen program osposobljavanja za članove nadležnih institucija i sektorskih komisija	MP/CSO, sektorske komisije, PKCG, UPCG	Q1 - Q2	
Sprovođenje programa osposobljavanja za istraživanje o nedostajućim vještinama i kvalifikacijama na tržišta rada	Sprovedeni programi osposobljavanja za članove nadležnih institucija i sektorskih komisija	MP/CSO, sektorske komisije, PKCG, UPCG	Q2	

² Mjere i aktivnosti, predviđene Akcionim planom, će sprovoditi Ministarstvo prosvjete, Centar za stručno obrazovanje, Ispitni centar i Zavod za školstvo i u njihovim budžetima planirana su sredstva za realizaciju aktivnosti. Dakle, za 2016. godinu sredstva za realizaciju aktivnosti obezbjeđena su kroz godišnji redovni Budžet. Dodatna sredstva za realizaciju aktivnosti, datih u Akcionom planu sprovođenja Strategije za 2016. godinu nijesu potrebna.

NAPOMENA: Finansijska sredstva za sprovođenje aktivnosti u okviru Akcionog plana za 2016. godinu planirana su u skladu sa Predlogom zakona o budžetu Crne Gore za 2016. godinu, koji je Vlada utvrdila na sjednici od 14. novembra 2015. godine. Ukoliko dođe do izmjena u okviru budžeta za 2016. godinu, korigovaće se sredstva opredijeljena za pojedine aktivnosti.

Mjera: Razvoj kvalifikacija u skladu sa principima Nacionalnog okvira kvalifikacija				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti /partneri	Rok	
			2016.godina	2017. godina
Analiza stanja u propisima različitih sektora i priprema metodološkog okvira za svrstavanje drugih (dodatnih) kvalifikacija u Nacionalni okvir kvalifikacija	Pripremljen pregled stanja postojanja dodatnih kvalifikacija Pripremljen metodološki okvir za svrstavanje drugih (dodatnih) kvalifikacija u Nacionalni okvir kvalifikacija	MP, CSO /Sektorske komisije, Savjet za kvalifikacije	Q1 - Q2	
Svrstavanje drugih (dodatnih) kvalifikacija u Nacionalni okvir kvalifikacija	Druge (dodatne) kvalifikacije svrstane u Nacionalni okvir kvalifikacija	Savjet za kvalifikacije	Q2 - Q3	
Analiza postojećih kvalifikacija (nivoi II-V) i utvrđivanje potreba za njihovim osavremenjavanjem i/ili razvojem novih	Utvrđene potreba za osavremenjavanjem i/ili razvojem novih kvalifikacija	CSO / sektorske komisije, MP	Q1	
Analiza i po potrebi izmjena postojećih metodologija za razvoj standarda zanimanja, standarda kvalifikacija, obrazovnih programa, programa obrazovanja i ispitnih kataloga	Urađena analiza i izmijenjena metodološka dokumenta	MP, CSO/ZZŠ, IC, škole, Nacionalni savjet za obrazovanje	Q1	
Utvrđivanje predloga dinamike razvoja kvalifikacija, za kvalifikacije za koje su usvojene inicijative i standardi u 2015. godini i ranije	Utvrđen predlog dinamike razvoja kvalifikacija	CSO, MP / Savjet za kvalifikacije, sektorske komisije	Q1	
Priprema plana razvoja kvalifikacija po sektorima	Usaglašen plan, imajući u vidu programe čija primjena počinje 2016/2017. i 2017/2018. godine	MP, CSO	Q1 - Q2	
Priprema standarda zanimanja za kvalifikacije različitih nivoa i tipova, u skladu sa utvrđenom dinamikom	Pripremljeno najmanje 20 standarda zanimanja	CSO	Od Q2	d o Q 3

Mjera: Razvoj kvalifikacija u skladu sa principima Nacionalnog okvira kvalifikacija				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti /partneri	Rok	
			2016.godina	2017. godina
Razmatranje standarda zanimanja	Usvojeni prijedlozi sektorskih komisija	Savjet za kvalifikacije	Q3	Q2
Priprema standarda kvalifikacija za kvalifikacije različitih nivoa i tipova, u skladu sa utvrđenom dinamikom	Pripremljeno najmanje 23 standarda kvalifikacija	CSO		
Razmatranje standarda kvalifikacija	Usvojeni prijedlozi sektorskih komisija	Savjet za kvalifikacije	Q3 - Q4	Q3 - Q4
Priprema ispitnih kataloga za provjeru radi sticanja nacionalne stručne kvalifikacije	Pripremljeno najmanje 20 ispitnih kataloga	CSO	Od Q1	Do Q3
Razmatranje ispitnih kataloga	Usvojeni ispitni katalogi, u skladu sa utvrđenom dinamikom	Nacionalni savjet za obrazovanje	Od Q3	Do Q4

Mjera: Izrada fleksibilnih obrazovnih programa, baziranih na ishodima učenja				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti /partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
Priprema modularizovanih obrazovnih programa za niže, srednje i više stručno obrazovanje, u skladu sa utvrđenom dinamikom za školsku 2016/2017.	Pripremljeno najmanje sedam obrazovnih programa različitog nivoa obrazovanja	CSO	Q1 - Q2	
Razmatranje modularizovanih obrazovnih programa za niže, srednje i više stručno obrazovanje za školsku 2016/2017. godinu	Usvojeni modularizovani obrazovni programi za školsku 2016/2017. godinu	Nacionalni savjet za obrazovanje	Q2	
Priprema preporuka za nastavnike za nastavu koja omogućava učenicima sticanje ključnih kompetencija kroz obrazovne programe sa preporukama za njihovo spovođenje u procesu nastave	Pripremljene preporuke u skladu sa kojim će se sprovoditi obuke nastavnika	CSO, ZZŠ	Q2	

Mjera: Izrada fleksibilnih obrazovnih programa, baziranih na ishodima učenja				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti /partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
Obuka nastavnika za nastavu koja omogućava učenicima sticanja ključnih kompetencija	Broj organizovanih obuka Broj nastavnika koji su završili obuku	CSO, ZZŠ	Q3 i dalje	Q1 - Q4
Priprema modularizovanih obrazovnih programa za niže, srednje i više stručno obrazovanje, u skladu sa utvrđenom dinamikom za školsku 2017/2018. i školsku 2018/2019. godinu	Pripremljeni obrazovni programi: - za 2017/2018. godinu - za 2018/2019. godinu	CSO	Od Q2	Do Q2
Razmatranje modularizovanih obrazovnih programa za niže, srednje i više stručno obrazovanje, u skladu sa utvrđenom dinamikom	Usvojeni obrazovni programi: - za školsku 2017/2018. godinu - za školsku 2018/2019. godinu	Nacionalni savjet za obrazovanje	Od Q4	Do Q4
Stručna pomoć školama za realizaciju obrazovnih programa	Održan najmanje po jedan seminar u školi koja realizuje novi obrazovni program	CSO / škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Formiranje udruženje nastavnika po aktivima na nivou Crne Gore	Formirana najmanje 2 udruženja	Škole/ CSO, ZZŠ, MP	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Organizacija susreta i seminara radi razmjene iskustava, predstavljanje primjera dobre prakse	Održana najmanje dva seminara ili susreta škola radi razmjene iskustava	CSO / udruženja škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Definisanje koncepta pripreme udžbenika i nastavnih materijala u stručnom obrazovanju i utvrđivanje prioriteta	Definisan koncept pripreme udžbenika i nastavnih materijala u stručnom obrazovanju	ZUNS/CSO, MP	Q1 – Q2	
Priprema udžbenika za programe stručnog obrazovanja, u skladu sa utvrđenim prioritetima	Broj objavljenih udžbenika	ZUNS	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Identifikovanje nedostajuće opreme i nastavnih sredstava, potrebnih za realizaciju obrazovnih programa	Urađen spisak nedostajuće opreme po programima	Škole / CSO	Q1 - Q4	Q1 - Q4

Cilj: Osigurati relevantnost stručnog obrazovanja za tržište rada

Mjera: Uspostavljanje sistema osiguranja kvaliteta u stručnom obrazovanju na nacionalnom nivou i nivou škola, u skladu sa EQAVET				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti /partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
Nastavak rada na unapređenju Metodologije obezbjeđivanja i unapređivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih u skladu sa EQAVET	Unaprijeđena Metodologija, usklađena sa EQAVET	CSO	Q2	
Formiranje Nacionalnog koordinacionog tijela za kvalitet	Formirano tijelo definisan plan rada	MP / CSO, škole, udruženja poslodavaca	Q1	
Priprema plana rada Nacionalnog koordinacionog tijela za kvalitet	Pripremljen plan	MP, CSO, škole, udruženja poslodavaca	Q2	
Monitoring aktivnosti, u skladu sa planom Nacionalnog koordinacionog tijela za kvalitet	Izveštaji o sprovođenju aktivnosti obezbjeđenja kvaliteta na ulasku u sistem, u toku i na završetku obrazovanja	MP, CSO, škole, udruženja poslodavaca	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Kontinuirano vrednovanje rada ustanova, od strane eksternih nadzornih tijela	Sproveden postupak eksternog utvrđivanja kvaliteta rada u 20 škola i kod 10 organizatora obrazovanja odraslih. Urađeni i objavljeni izveštaji CSO-a i ZZŠ o kvalitetu rada ustanova.	CSO, ZZŠ	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Kontinuirano sprovođenje procedura samoevaluacije u školama	Broj Izveštaja škola, dostavljenih CSO	Škole		Q1 - Q4
Praćenje realizacije programa od strane nadležne ustanove	Broj organizovanih posjeta školama sa ciljem praćenja realizacije programa Broj škola kod kojih je praćena realizacija programa	CSO	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Praćenje sprovođenja preporuka za poboljšanje vaspitno-obrazovnog procesa u	Broj škola kod kojih je praćana	CSO/škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4

Mjera: Uspostavljanje sistema osiguranja kvaliteta u stručnom obrazovanju na nacionalnom nivou i nivou škola, u skladu sa EQAVET				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti /partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
skladu sa rezultatima eksternog vrednovanja i rezultata samoevaluacije.	realizacija preporuka Broj realizovanih preporuka iz izvještaja			
Omogućavanje otvorenog pristupa rezultatima vrednovanja	Izvještaji o eksternom utvrđivanju kvaliteta vaspitno-obrazovnog rada objavljeni na sajtu CSO	CSO	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Usaglašavanje nadležnosti institucija koje su nadležne za osiguranja kvaliteta i unapređenje saradnje među njima	Usaglašene nadležnosti CSO i ZZŠ i date preporuke za promjenu propisa	MP, CSO, ZZŠ		QIV
Analiza postignuća učenika na pojedinim klasifikacionim periodima i kraju nastavne godine	Urađene analize na nivou škola i države	CSO, ZZŠ, ICCG, škole, MP	Q1 i dalje	Q1 - Q4
Analiza izostajanja i osipanja učenika	Urađene analize na nivou škola i države	CSO, ZZŠ, škole, MP	Q1 i dalje	Q1 - Q4
Izrada instrumenata za praćenje učenika radi sprečavanja ranog napuštanja obrazovanja	Urađeni instrumenti sa planom aktivnosti	CSO, ZZŠ, škole, MP		
Sprovođenje aktivnosti sa učenicima na preveniranju njihovog napuštanja obrazovanja prije sticanja kvalifikacije	Sprovedene aktivnosti sa učenicima na preveniranju njihovog napuštanja obrazovanja	CSO, ZZŠ, škole/MP		
Priprema programa za obuku evaluatora i smjernica/vodiča za njihov rad	Pripremljen program za obuku evaluatora Pripremljene smjernice/Vodič za evaluatore	CSO/ZZŠ, MP	Q1 - Q3	
Organizacija obuka za eksterne i interne evaluatore u procesu utvrđivanja kvaliteta rada ustanova	Broj organizovanih obuka Broj obučanih evaluatora	CSO	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Revizija dokumenata u skladu sa kojima se realizuju interna i eksterna evaluacija, po	Dopunjena metodologija interne i eksterne evaluacije	CSO, ZZŠ, škole, Nacionalni savjet za		Q4

Mjera: Uspostavljanje sistema osiguranja kvaliteta u stručnom obrazovanju na nacionalnom nivou i nivou škola, u skladu sa EQAVET				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti /partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
potrebi		obrazovanje		
Završetak metodologije za evaluaciju obrazovnih programa	Usaglašena metodologija, usvojena na Nacionalnom savjetu	CSO, Nacionalni savjet za obrazovanje	Q1 - Q2	
Sprovođenje dopunske i dodatne nastave u svim školama i svim obrazovnim programima	Izveštaji stručnih aktiva	Škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Unapređenje propisa i procedura ispita na završetku pojedinih nivoa obrazovanja	Usaglašeni i donešeni pravilnici	MP, CSO, ZZŠ, IC	Q3	Q3
Izrada metodologije za praćenje rezultata ispita na završetku pojedinih nivoa obrazovanja i odgovarajućih instrumenata.	Usaglašena metodologija, koja uključuje sadržaj analiza i izvještaja, rokove za njihovu pripremu i dr.	MP, CSO, ZZŠ, IC	Q3	
Praćenje kvaliteta eksternog stručnog ispita, na osnovu analize i izvještaja Ispitnog centra	Izveštaji Ispitnog centra sa analizama i preporukama	MP, ICCG, CSO, ZZŠ	Q1 - Q4	Q1 - Q4

Mjera: Donošenje odluka na osnovu relevantnih podataka i informacija o realizovanim aktivnostima u inicijalnom i kontinuiranom stručnom obrazovanju				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti /partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
Uspostavljanje sistema praćenja (tracerstudy) lica nakon završetka obrazovnog programa.	Pripremljen upitnik Formiranje baze sa podacima o karijeri učenika koji su završili obrazovanje	Škole/ CSO	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Izrada baze podataka o učenicima na nivou škole (koja uključuje kontakt podatke)	Izrađen plan komunikacije	Škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Analiza rezultata praćenja učenika nakon završetka obrazovanja	Pripremljene preporuke za upisnu politiku	Škole, CSO, MP	Q4	Q4

Podsticanje učenika da nastave komunikaciju sa školom i nakon završetka škole	Izrađen plan komunikacije	Škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
---	---------------------------	-------	---------	---------

Mjera: Učenje na radnom mjestu, uz rad				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti / partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
Organizovanje, po sektorima, stručnih rasprava radi sagledavanja stanja i otvorenih pitanja u organizaciji i realizaciji (praktičnog) obrazovanja	Organizovanje najmanje četiri stručne rasprave, okrugla stola, sastanaka i sl. predstavnika obrazovanja i poslodavaca Broj realizovanih mjere na unapređenju saradnje škola i poslodavaca	CSO/PKCG, UPCG, škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Formiranje baze podataka/evidencija poslodavaca kod kojih učenici obavljaju praktičnu nastavu	Formirana baza podataka za školsku 2016/2017. godinu Formirana baza podataka za školsku 2017/2018. godinu	Škole	Q2 - Q3	Q2 - Q3
Razvijanje kriterijuma i procedura verifikovanja poslodavaca kod kojih se može realizuje praktično obrazovanje	Razvijeni kriterijumi i smjernice za verifikovanje poslodavaca kod kojih se može realizuje praktično obrazovanje	PKCG, UPCG, CSO/ MP, škole	Q1 - Q4	
Formiranje baze podataka poslodavaca koji ispunjavaju uslove za realizaciju praktičnog obrazovanja	Formirana baza podataka za školsku 2017/2018. godinu	PKCG, UPCG, škole	Q1 – Q4	Q1 – Q2
Sprovođenje aktivnosti radi stvaranje uslova za realizaciju praktičnog obrazovanja kod poslodavca (tzv. dualnog obrazovanja)	Usaglašene uloge partnera Urađen akcioni plan sa definisanim ulogama partnera i rokovima Broj sklopljenih individualnih ugovora o obrazovanju	PKCG, UPCG, MP, CSO	Q1 – Q4	Q1 – Q4
Priprema smjernica za realizaciju praktičnog obrazovanja u školi i kod poslodavca	Urađene smjernice Urađen vodič za organizatora praktičnog obrazovajna Urađen dnevnik praktičnog	MP, CSO, škole	Q1 – Q3	

Mjera: Učenje na radnom mjestu, uz rad				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti / partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
	obrazovanja			
Priprema smjernica za unapređenje kvaliteta vrednovanja postignuća učenika na praktičnom obrazovanju	Urađene smjernice sa pratećom dokumentacijom	CSO, škole		Q1 - Q2
Izrada programa obuke za organizatore praktičnog obrazovanja i instruktore praktičnog obrazovanja	Urađen program obuke za organizatore u skladu sa smjernicama Urađen program obuke za instruktore	CSO, škole	Q4	
Obuka organizatora praktičnog obrazovanja	Organizovan najmanje jedan seminar za organizatore praktičnog obrazovanja u svim školama	CSO, škole		Q1- Q4
Obuka nastavnika praktične nastave u školama	Organizovana obuka za nastavnike praktične nastave u najmanje jednom sektoru	CSO, škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Obuka instruktora praktičnog obrazovanja	Organizovana obuka za najmanje 20 instruktora praktičnog obrazovanja iz baze podataka	CSO, škole/PKCG, UPCG		Q1 - Q4
Praćenje kvaliteta praktičnog obrazovanja kod poslodavca i u školi	Na osnovu indikatora, utvrđenih od strane CSO, urađeni izvještaji o kvalitetu	CSO, škole	Q1- Q4	Q1- Q4
Definisanje podsticajnih mjera i poreske olakšice za poslodavce koji omogućavaju praktično obrazovanje učenicima i učenje na radnom mjestu	Usaglašen način podsticaja za poslodavce koji učestvuju u obrazovanju učenika Inicijativa upućena nadležnim organima	PKCG, UPCG, MP/ MF	Q1 – Q4	

Mjera: Unapređenje profesionalnog razvoja nastavnika u stručnom obrazovanju			
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti	Rok

		/partneri	2016. godina	2017. godina
Na osnovu istraživanja profesionalnog razvoja nastavnika, urađenog uz podršku ETF-a , analiza CSO i ZZŠ, priprema analize radi poboljšanja efekata usavršavana nastavnika u stručnom obrazovanju.	Urađena analiza dostavljena relevantnim partnerima Usvojene preporuke od strane partnera	CSO, ZZŠ	Q2	
Unapređenje modela kontinuiranog profesionalnog razvoja nastavnika u stručnom obrazovanju.	Usaglašen koncept/model usavršavanja nastavnika u stručnom obrazovanju Urađen Vodič za KPR	CSO, ZZŠ, MP	Q2 - Q3	
Unapređenje kriterijuma za akreditaciju programa usavršavanja nastavnika	Usaglašeni kriterijumi Izmijenjen pravilnik	MP, CSO, ZZŠ, škole, Nacionalni savjet za obrazovanje	Q1	
Definisanje oblasti stručnog usavršavanja nastavnika	Urađena analiza potreba po pojedinim stručnim oblastima Raspisan konkurs, u skladu sa definisanim oblastima	CSO, MP	Q1	
Priprema kataloga programa stručnog usavršavanja nastavnika	Pripremljen katalog programa stručnog usavršavanja nastavnika Pripremljen plana aktivnosti usavršavana nastavnika u stručnom obrazovanju	CSO, škole, ustanove visokog obrazovanja	Q2	Q2
Obuka nastavnika, u skladu sa katalogom i planom	Broj nastavnika koji učestvuju u KPR Broj obuka u skladu sa planom	CSO, ZZŠ, MP	Q3 - Q4	Q 1 – Q4
Organizovanje dana posvećenih profesionalnom razvoju nastavnika na nivou škola, u skladu sa godišnjim planom KPR-a	Organizovan dan na nivou škole, najmanje jednom u toku godine	Škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Sprovođenje kontinuirane obuka stručnih saradnika	Broj organizovanih seminara za stručne saradnike Broj stručnih saradnika koji su prisustvovali seminarima	CSO, ZZŠ/ škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Definisanje održivog modela finansiranja stručnog usavršavanja nastavnika	Definisan model finansiranja osposobljavanja nastavnika	MP, CSO, ZZŠ		Q1 - Q2

Promovisanje saradnje škola i poslodavaca za stvaranje uslova za obuku nastavnika i saradnika u preduzećima	Broj nastavnika koji su pohađali obuku u preduzeću	Škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Obuka nastavnika za korišćenje EU fondova za prekograničnu saradnju u oblasti stručnog obrazovanja, sa ciljem jačanja veće mobilnosti nastavnika, saradnika i drugih profesionalaca u stručnom obrazovanju.	Obučeni nastavnici za pisanje projekata za sredstva EU fondova	MP, CSO/škole,		Q1 - Q4

Mjera: Unapređenje kompetencija rukovodnog kadra u školama				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti /partneri/	Rok	
			2016. godina	2017. godina
Razmjena primjera dobre prakse (okrugli stolovi, radionice) rukovodnog kadra u školama	Održano najmanje dva okrugla stola, stručne rasprave ili radionice	Škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Utvrđivanje potreba za obukom rukovodnog kadra u školama	Pripremljena anketa za utvrđivanje potreba Sprovedena anketa Obrađena anketa Urađen plan obuke za školsku 2017/2018. godinu	CSO, ZZŠ, škole / MP	Q4	
Organizacija obuka za rukovodni kadar od strane nadležnih organa i institucija	Realizovani svi moduli obuke direktora	CSO, ZZŠ, škole/MP		Q1 - Q4

Mjera: Stvaranje uslova za podjelu odgovornosti u upravljanju i finansiranju stručnog obrazovanja				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti/partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
Formiranje radne grupe za dalji rad na modelu finansiranja po učeniku i urađena analiza stanja po pitanju finansiranja obrazovanja	Formirana radna grupa	MP	Q1	

Mjera: Stvaranje uslova za podjelu odgovornosti u upravljanju i finansiranju stručnog obrazovanja				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti/partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
Unapređenje modela finansiranja po učeniku	Urađen dokument	MP/ CSO, škole	Q2 - Q3	
Prezentovanje modela donosiocima odluka i stručnoj javnosti	Usaglašeni stavovi ključnih činilaca oko modela finansiranja	MP/ CSO, škole	Q3 - Q4	
Odabir škola za pilotiranje modela finansiranja po učeniku (najmanje 4 škole iz različitih regija)	Provjeren model i urađene preporuke za implementaciju modela finansiranja po učeniku	MP/ CSO, škole		Q1
Priprema projekcije potrebnih sredstava za finansiranje po učeniku u odabranim školama	Pripremljena projekcija potrebnih sredstava za finansiranje po učeniku u odabranim školama	MP/ CSO, škole		Q2
Praćenje i upoređivanje utroška sredstava po važećem modelu finansiranja i modelu finansiranja po učeniku u odabranim školama	Kvartalne analize Izvještaj sa analizom radne grupe o mogućnostima primjene modela finansiranja po učeniku	MP/ CSO, škole		Q3 - Q4
Formiranje fonda za dodjelu stipendija učenicima od strane poslodavaca i njihovih udruženja	Broj dodijeljenih stipendija	PKCG, UPCG	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Priprema portala za razmjenu informacija između poslodavaca i škola	Urađen portal	CSO/MP, PKCG, UPCG, škole	Q1 - Q2	
Razmjena informacija između poslodavaca i škola preko portala	Broj poslodavaca koji dostavljaju informacije za portal Broj poslodavaca koji koriste informacije portala	CSO/poslodavci	Q3 i dalje	Q1 - Q4

Prioritetna oblast - Jednake mogućnosti sticanja kvalifikacija u stručnom obrazovanju radi zapošljivosti i socijalne inkluzije

Cilj: Obezbijediti različitim ciljnim grupama dostupnost inicijalnog i kontinuiranog obrazovanja

Mjera: Omogućavanje pristupa osposobljavanju i sticanju kvalifikacijama za različite ciljne grupe				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti/partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
Promovisanje stručnog obrazovanja, orijentisanog prema potrebama tržišta rada i pojedinca	Broj promotivnih aktivnosti kod različitih ciljnih grupa	CSO/ škole, PKCG, UPCG	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Poboljšanje obrazovne ponude za različite ciljne grupe	Urađeno najmanje deset programa obrazovanja na godišnjem nivou za različite ciljne grupe	CSO/škole, organizatorii obrazovanja odraslih	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Podrška školama i poslodavcima radi širenja mreže organizatora obrazovanja odraslih koji posjeduju licencu za realizaciju posebnih programa obrazovanja	Povećanje broja licenciranih organizatora obrazovanja za 10%	MP, CSO, škole, PKCG, UPCG	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Razvijanje procedura i metodologije za priznavanje stručnih kvalifikacija u nastavku obrazovanja	Donešeni propisi koji uređuju procedure priznavanja neformalnog i informalnog učenja u nastavku obrazovanja	MP, CSO, škole		O3 - Q4
Jačanje kapaciteta nadležnih institucija i tijela koje sprovode procedure vrednovanja neformalno i informaln stečenih znanja	Broj osposobljenih lica u stručnim službama, uključenih u vrednovanje ranije stečenih znanja	ICCG / CSO, MP	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Priprema i usvajanje ispitnih kataloga, u skladu sa utvrđenom dinamikom	Broj usvojenih ispitnih kataloga	CSO/Nacionalni savjet za obrazovanje	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Osposobljavanje ispitivača za kvalifikacije za koje su donešeni ispitni katalozi	Broj osposobljenih ispitivača i broj komisija Broj kvalifikacija za koje je moguće organizovati provjeru.	ICCG	Q1 - Q4	Q1 - Q4

Mjera: Prilagođavanje obrazovnih programa i obrazovne ponude licima sa posebnim obrazovnim potrebama				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti/partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
Izrada programa podrške na nivou škole za lica sa posebnim obrazovnim potrebama	Urađen program podrške na nivou Škole	Resursni centri, škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Prilagođavanje načina realizacije nastave i provjere postignuća licima sa posebnim obrazovnim potrebama	Broj pripremljenih individualnih razvojnih obrazovnih programa	Resursni centri, škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Izrada individualnog tranzicionog plana u svim školama	Broj učenika za koje je pripremljen individualni tranzicioni plan	Škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Prilagođavanje modularizovanih obrazovnih programa različitog nivoa za učenike sa posebnim obrazovnim potrebama	Prilagođena najmanje tri modularizovana obrazovna programa za učenike sa posebnim obrazovnim potrebama	CSO, škole, resursni centri	Q2 i dalje	Q1 – Q4
Razmatranje programa na Nacionalnom savjetu za obrazovanje	Usvojena na Savjetu najmanje tri modularizovana obrazovna programa	Nacionalni savjet za obrazovanje	Q3 i dalje	Q1 – Q4
Kontinuirano osposobljavanje nastavnika za rad u nastavi sa licima sa posebnim obrazovnim potrebama na svim nivoima obrazovanja	Obučeni timovi 15 stručnih i mješovitih škola	CSO, ZZŠ, resursni centri	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Obezbjedjivanje olakšica (oslobađanje od plaćanja i sl.) za ranjive grupe u postupku provjere neformalno i informalno stečenih znanja radi sticanja stručnih kvalifikacija	Broj lica kojima su omogućene materijalne olakšice u postupku sticanja kvalifikacija	MP, škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Obogaćivanje programa redovne nastave i vannastavnih aktivnosti ciljevima i aktivnostima radi podsticanja darovitih učenika	Urađene preporuke za obogaćivanje programa redovne nastave i vannastavnih aktivnosti	Škole, CSO, ZZŠ	Q2	Q1 - Q4
Podrška i takmičenja, projekti, sajmovi i drugi vidovi organizovanih aktivnosti za darovite učenike	Broj organizovanih takmičenja u znanju Broj učenika koji su učestvovali na takmičenju	CSO, ZZŠ, škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4

Prioritetna oblast - Cjeloživotno učenje i mobilnost**Cilj: Povećati učešće građana u programima cjeloživotnog učenja****Mjera: Razvoj i promovisanje Nacionalnog okvira kvalifikacija**

Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti/partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
Promovisanje Nacionalnog okvira kvalifikacija i njegovog značaja za cjeloživotno učenje različite ciljne grupe: za mlade i odrasle, zaposlene, nezaposlene i one koji uče	Broj promotivnih aktivnosti i javnih nastupa	MP, CSO, ZZŠ, UCG	Q1 - Q4	
Informisanje i savjetovanje pojedinaca iz različitih ciljnih grupa o mogućnosti sticanja kvalifikacija različitih tipova i nivoa	Poboljšana informisanost različitih ciljnih grupa o kvalifikacija Pripremljen vodič kroz sistem neformalnog obrazovanja	MP, CSO, ZZZCG	Q1 - Q4	Q1 – Q4
Promovisanje vrednovanja ranije stečenih znanja	Broj javnih nastupa sa temom priznavanja neformalnog i informalnog učenja	ICCG, CSO/ škole, organizatori obrazovanja odraslih	Q1 - Q4	Q1 - Q4

Mjera: Povećanje privlačnosti i dostupnosti stručnog obrazovanja

Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti/partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
Promovisanje stručnog obrazovanja kao prvog izbora koji nudi osnov zapošljivost i nastavak obrazovanja, za lični i profesionalni razvoj	Osmišljene i realizovane promotivne aktivnosti Broj realizovanih promotivnih aktivnosti	CSO, škole, ZZZCG(CIPS)	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Priprema programa slobodnih aktivnosti na nivou škole i u saradnji više škola	Pripremljeni program slobodnih aktivnosti	škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Organizovanje aktivnosti u procesu nastave kojima se podstiče preduzetništvo, inovativnost i kreativnost	Organizovano najmanje pet promotivnih aktivnosti na godišnjem nivou kojima se podstiče	Škole, PKCG, UPCG	Q1 - Q4	Q1 - Q4

Mjera: Povećanje privlačnosti i dostupnosti stručnog obrazovanja				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti/partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
	preduzetništvo, inovativnost i kreativnost Organizovano najmanje pet susreta poslodavaca i učenika stručnih škola na godišnjem nivou			
Osposobljavanje nastavnika i saradnika za sprovođenje aktivnosti karijernog vođenja	Nastavnici u najmanje pet škola na godišnjem nivou završili program karijernog vođenja	CSO, škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4
Sprovođenje aktivnosti karijernog savjetovanja i vođenja u školama	Broj učenika koji su uključeni u programe sticanja vještina vođenja karijere	CSO, škole	Q1 - Q4	Q1 - Q4

Mjera: Usaglašavanje upisne politike potrebama tržišta rada i strateškim opredjeljenjima razvoja Crne Gore				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti /partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
Analiza mreže stručnih škola i obrazovne ponude koja je dostupna učenicima u pojedinim školama i opštinama	Pripremljena analiza i preporuke za mrežu stručnih škola	MP, CSO	Q1	Q1
Ostvarivanje saradnje između nadležnog ministarstva, udruženja poslodavaca, institucija obrazovanja i lokalne samouprave u cilju sagledavanja potreba za kadrovima i definisanja upisne politike u skladu sa strateškim planovima lokalnog, regionalnog i državnog razvoja.	Usaglašeni stavovi partnera o broju upisnih mjesta i programima po školama	MP, CSO, škole, lokalne zajednice, ZZZCG, PKCG, UPCG	Q2	Q2
Podsticanje škola da usaglašavaju upisnu politiku	Usaglašen predlog plana upisa između škola koje su u istoj lokalnoj zajednici različitim lokalnim zajednicama	Škole, MP	Q2	Q2

Mjera: Usaglašavanje upisne politike potrebama tržišta rada i strateškim opredjeljenjima razvoja Crne Gore				
Aktivnosti	Indikatori uspjeha	Nosilac aktivnosti /partneri	Rok	
			2016. godina	2017. godina
Usaglašavanje oko kriterijuma za upis učenika u obrazovne profile u četvorogodišnjem trajanju	Stvaranje uslova za uvođenje bodovnog limita za upis učenika u obrazovne profile u četvorogodišnjem trajanju	MP, CSO, škole	Q4	Q1
Planiranje upisa učenika u stručno obrazovanje	Pripremljen Konkurs za upis učenika u I razred, usaglašen sa partnerima (u mjeri mogućeg) za školsku 2016/2017. godinu i 2017/2018. godinu	MP, partneri	Q2 - Q3	Q2 - Q3
Promovisanje preduzetništva	Predstavljanje u školama poslodavaca – vlasnika malih i srednjih preduzeća, kao primjera dobre prakse	PKCG, UPCG, škole	Q1 – Q4	Q1 – Q4
Stvaranje uslova za uspostavljanje elektronske obrade podataka prilikom upisa učenika u srednju školu	Definisanje uslova za potrebnih za pripremu softvera za elektronsku obradu podataka o upisu učenika u srednje škole	MP		Q4 i dalje

**3. IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA SPROVOĐENJA
STRATEGIJE RAZVOJA STRUČNOG OBRAZOVANJA (2015-2020)
ZA 2015. GODINU**

Prioritetne oblasti

Kvalitetno i efikasno stručno obrazovanje, relevantno za tržište rada

Aktivnosti 2015. godina	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
Utvrdjivanje potreba za osposobljavanjem članova Savjeta za kvalifikacije i sektorskih komisija	MP	Ministarstvo prosvjete je, u saradnji sa Savjetom za kvalifikacije, utvrdilo potrebe za osposobljavanjem članova Savjeta za kvalifikacije i sektorskih komisija. Utvrđeno je da je potrebno jačati kapacitete sektorskih komisija u dijelu utvrđivanja potreba tržišta rada, identifikovanja nedostajućih kvalifikacija i vještina i predlaganja razvoja kvalifikacija različitih tipova i nivoa. Takođe, kapacitete Savjeta i komisija treba unapređivati i u dijelu ishoda učenja i njihovog kreditnog vrednovanja, kao i obezbjeđenju kvaliteta.
Sprovođenje programa osposobljavanja	MP	Imajući u vidu utvrđene potrebe za stalnim stručnim osposobljavanjem tijela, nadležnih za razvoj i svrstavanje kvalifikacija u Okvir kvalifikacija, Ministarstvo prosvjete je pripremio projekat „2015 Financial Support for the EQF NCP in Montenegro” u okviru Programa ERASMUS +. Program je odobren za 2015. godinu i u okviru njega su u Podgorici u maju i oktobru 2015. godine održani seminari „Okvir kvalifikacija i ishodi učenja kao podrška sistemu obezbjeđenja kvaliteta“ koji je organizovalo Ministarstvo prosvjete, uz učešće međunarodnog eksperta kao predavača. Seminaru su prisustvovali članovi Savjeta za kvalifikacije i sektorskih komisija - stručnih tijela koja, pored ostalog, predlažu reviziju postojećih i razvoj novih kvalifikacija, u skladu sa potrebama tržišta rada, kao i Centra za stručno obrazovanje.
Analiza postojećih kvalifikacija kako bi se utvrdila potreba za njihovim osavremenjavanjem i/ili razvojem novih	CSO/Sektorske komisije, Savjet za kvalifikacije	Izvršena je analiza u sektoru turizma i ugostiteljstva. Utvrđena je potreba za revidiranjem svih obrazovnih programa i izrada novih na modularnom principu i principu kreditnog vrijednovanja. Planira se razvoj cijelog sektora u cilju bolje korelacije kvalifikacija, samim tim bolje horizontalne i vertikalne prohodnosti. U toku je analiza postojećih kvalifikacija u ostalim sektorima.
Utvrdjivanje predloga dinamike razvoja kvalifikacija	CSO	Na osnovu utvrđenog plana rada za 2015. godinu, Centar za stručno obrazovanje planirao je izradu standarda zanimanja i to: Čuvar lovišta i rezervata, Tjelohranitelj, Manevrista, Viši geodetski tehničar; Rukovalac manevre, Vozovođa, Saobraćajno-transportni magacioner, Rukovalac viljuškarom, Profesionalni ronilac treće kategorije na

Aktivnosti 2015. godina	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
		metalskim i građevinskim radovima, Ronilac treće kategorije - podvodni deminer, Voditelj u turističko-rekreativnom ronjenju, Pomoćnik u procesu dobijanja metala, Pomićnik pri uzorkovanju u oblasti zaštite životne sredine, Rukovalac rudarskom mehanizacijom, Pirotehničar, Tehničar solarnih fotonaponskih sistema, Instalater solarnih fotonaponskih sistema, Frizer majstor, Automehaničar majstor i Obračunski radnik. Na osnovu urađenih standarda zanimanja biće urađeni i odgovarajući standardi kvalifikacija kao četiri obrazovna programa: Viši geodetski tehničar, Menadžer kulinarstva, Grafički tehničar i Frizer-majstor. Na osnovu zahtjeva pojedinih institucija i ministarstava, planiran je razvoj kvalifikacija i to: Poslovno-tehnički sekretar, Ovlašćeni računovođa, Sportski administrator, Čuvar lovišta-rezervata, Pčelar, Pomoćnik frizera, Pomoćnik prodavca, Pomoćnik na održavanju motornih vozila, Saradnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravlja, Saradnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti obrazovanja, Saradnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zapošljavanja.
Priprema standarda zanimanja za kvalifikacije različitih nivoa i tipova na osnovu prijedloga sektorskih komisija i Savjeta za kvalifikacije	CSO/ sektorske komisije, Savjet za kvalifikacije	Nakon razmatranja od strane sektorskih komisija, na predlog Centra za stručno obrazovanje, Savjet za kvalifikacije usvojio je standarde zanimanja: Čuvar, Zaštitar tehničar, Pratilac vrijednosti, Tjelohranitelj, Rukovalac viljuškarom, Pomoćnik u procesu dobijanja metala, Pomoćnik pri uzorkovanju u oblasti zaštite životne sredine, Manevrista u željezničkom saobraćaju, Rukovalac manevre u željezničkom saobraćaju, Saobraćajno transportni magacioner, Vozovođa, Poslovno-tehnički sekretar; Ovlašćeni računovođa; Sportski administrator. Profesionalni ronilac II kategorije – podvodni deminer; Profesionalni ronilac II kategorije na građevinskim i metalnim podvodnim radovima; Profesionalni voditelj ronjenja treće kategorije u turističko rekreativnom ronjenju; Pirotehničar – u procesu usvajanja standarda zanimanja. Čuvar lovišta-rezervata nivo, Viši geodetski tehničar nivo, Saradnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravlja, Saradnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti obrazovanja, Standardi zanimanja Pčelar i Saradnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zapošljavanja je u izradi. Na osnovu urađenih standarda zanimanja

Aktivnosti 2015. godina	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
		urađeni su standardi kvalifikacija: Tjelohranitelj, Pratilac vrijednosti, Čuvar, Zaštitar tehničar i Rukovalac viljuškarom.
Priprema standarda kvalifikacija za kvalifikacije različitih nivoa i tipova	CSO/ sektorske komisije, Savjet za kvalifikacije	Usvojeni su standardi kvalifikacije na Savjetu za kvalifikacije: Viši gastronom Pomoćnik u procesu dobijanja metala, Pomoćnik pri uzorkovanju u oblasti zaštite životne, Saradnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravlja, Saradnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti obrazovanja
Priprema ispitnih kataloga za provjeru radi sticanja nacionalne stručne kvalifikacije	CSO/ Nacionalni savjet za obrazovanje	Nacionalni savjet za obrazovanje usvojio je ispitne kataloge za provjeru znanja radi sticanja nacionalnih stručnih kvalifikacija: Čuvar, Tjelohranitelj, Pratilac vrijednosti i Tehničar - zaštitar.
Provjera radi sticanja nacionalnih stručnih kvalifikacija	ICCG	Ispitni centar je u 2015. godini organizovao provjere radi sticanja sertifikata o nacionalnoj stručnoj kvalifikaciji. Izdati su sertifikati za stručne kvalifikacije: - Turistički vodič - 48 licenci, - Planinski vodič - 17 licenci, - Transportni komercijalista u željezničkom saobraćaju - 19 licenci, - Vođa splava - 5 licenci, - Frizer - 8 licenci. Prijavljeno je za postupak provjere 6 kandidata za stručnu kvalifikaciju kozmetičar i 8 kandidata za stručnu kvalifikaciju pomoćni kuvar.
Obuka ispitivača	ICCG	U novembru 2015. godine objavljen je Javni poziv za uključivanje u program osposobljavanja za licencirane ispitivače za 32 kvalifikacije: pomoćnik keramičara; pomoćnik betonirca; pomoćnik zidara; pomoćnik molera - farbara; pećar; pomoćnik zidanja kamenom; kamenorezac; pomoćnik montera suve gradnje; pomoćnik instalatera u građevinarstvu; rukovalac građevinskim mašinama – grejder; rukovalac građevinskim mašinama dozer/buldožer; rukovalac građevinskim mašinama – valjak; pomoćnik automehaničara; autovulkanizer; autoperač-podmazivač; pomoćnik autolakirera; buregdžija; pomoćni stolar; proizvođač rezane građe; pomoćnik u preradi drveta; stolar za namještaj; građevinski stolar; tapetar; zastakljivač; izolater; cvječar; rasadničar; voćar – vinogradar; pomoćni kuvar; izrađivač jednostavnih ukrasnih predmeta i nakita; izrađivač pletenih predmeta od pruća; uzgajivač ljekovitog bilja. Na javni poziv prijavilo se 18 kandidata za koje je Ispitni centar organizovao obuku po

Aktivnosti 2015. godina	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
		programu osposobljavanja za ispitivače u postupku sticanja nacionalne stručne kvalifikacije.
Analiza i, po potrebi, unapređenje metodoloških dokumenata za pripremu standarda, programa i ispitnih kataloga	MP	Ministartvo prosvjete, u saradnji sa Centrom za stručno obrazovanje, Ispitnim centrom, Zavodom za školstvo i školama sprovodi aktivnosti analize metodoloških dokumenata i uputstava za izradu standarda zanimanja, standarda kvalifikacija, obrazovnih i drugih programa i ispitnih kataloga za provjeru radi sticanja stručnih kvalifikacija. Utvrđene su potrebe za unapređenjem dokumenata koje će se sprovesti do kraja 2015. godine.
Razvoj koncepta uvođenja ključnih kompetencija u obrazovne programe sa preporukama za njihovo spovođenje u procesu nastave	CSO, ZZŠ, MP	U saradnji UNICEF-a, Ministarstva prosvjete, Zavoda za školstvo i Filozovskog fakulteta u Nikšiću (Projekat Jačanje nacionalnih politika usmjerenih na zapošljivost mladih) sprovodi se aktivnost Analiza kurikuluma na svim nivoima obrazovanja (do nivoa visokog obrazovanja) i analiza programa za obrazovanje nastavnika iz ugla razvoja ključnih kompetencija i „mekih“ vještina.
Priprema modularizovanih obrazovnih programa, baziranih na standardima kvalifikacija, sa stručnim i ključnim kompetencijama, širokih profila, za niže, srednje i više stručno obrazovanje	CSO	U toku je izrada tri obrazovna programa. Dva za više stručno obrazovanje i jedan za srednje stručno obrazovanje: Viši geodetski tehničar, Menadžer kulinarstva i Grafički tehničar. Takođe, u toku je izrada tri modularizovana obrazovna programa na nivou II: Pomoćnik prodavca, Pomoćnik firzera i Pomoćnik na održavanju motornih vozila i dva obrazovna programa nivoa V: Viši gastronom i Viši geodetski tehničar.
Stručna pomoć školama kod izrade godišnjih i operativnih planova	CSO	Centar za stručno obrazovanje kontinuirano vrši procjenu za pružanjem stručne pomoći školama u vezi sa izradom godišnjih i operativnih planova, tokom procesa evaluacije vaspitno obrazovnog rada ili na osnovu zahtjeva koje uputi sama škola. U prethodnom periodu su održane obuke u JU Srednjoj ekonomsko ugoditeljsko školi u Nikšiću i JU Srednjoj stručnoj školi “Spasoje Raspopović” iz Podgorice. Na zahtjev JU Srednje stručna škole iz Rožaja realizovana je obuka nastavnika u cilju planiranja obrazovno-vaspitnog rad i realizacije za modularizovane obrazovne programe Turistički tehničar i Poljoprivredni tehničar.

Aktivnosti 2015. godina	Nosilac ativnosti /partneri	Realizovano
Organizacija susreta i seminara radi razmjene iskustava, predstavljanje primjera dobre prakse	CSO, ZZŠ	Centar za stručno obrazovanje je organizovao tri fokus grupe na kojima su razmijenjena iskustva između koordinatora za profesionalnog razvoja na nivou škole iz svih škola u Crnoj Gori, podijeljenih po regijama. Škole - domaćini su predstavili primjer dobre prakse koji odnosi na realizaciju profesionalnog razvoja na nivou škole u okviru škola, kao i druga pitanja od značaja za stručno usavršavanje nastavnika. Centar je organizovao i četiri fokus grupe po regijama, u okviru izrade nacrtu Metodologije za internu evaluaciju, na kojima su nastavnici razmijenili iskustva i davali sugestije u naprednje kvaliteta rada u školama. Tokom 2015. godine na seminarima Zavoda za školstvo učestvovali su predstavnici srednjih stručnih škola – profesori opšteobrazovne grupe predmeta (189 učesnika). To su seminari: Akciono istraživanje u školi, Razvoj kritičkog mišljenja (RWCT), Nastava crnogorskog, srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti u srednjim stručnim školama, Karijerna orijentacija u srednjim školama, Srednjoškolska inkluzija, Unapređenje kompetencija nastavnika– korišćenje različitih resursa za učenje, Metode u radu i didaktičke posebnosti učenika sa motoričkim smetnjama, Preduzetničko učenje, Borba protiv diskriminacije u fizičkom vaspitanju i sportu, Podrška darovitim i talentovanim učenicima, Izrada test zadataka u nastavi jezika i književnosti, Matematika i prirodne nauke i preduzetništvo, Metode u radu i didaktičke posebnosti učenika sa motoričkim smetnjama, Zdravstveno – higijenski i antropološki aspekti realizacije nastave fizičkog vaspitanja u osnovnoj i srednjoj školi, Komunikacijske vještine u nastavi, Planiranje u nastavi, Integriranje principa rodne ravnopravnosti u obrazovnim institucijama u Crnoj Gori, Karte i nove kartografske tehnologije, Uloga stručnih saradnika u prevenciji zanemarivanja i zlostavljanja djece.
Osposobljavanje nastavnika za realizaciju programa, baziranih na ishodima učenja, korišćenje savremenih metoda nastave i provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja	CSO	Centar za stručno obrazovanje je koordinirao i realizovao obuke nastavnika srednjih stručnih škola (ukupno 19 realizovanih obuka). Za nastavni kadar JU Resursni centar za školovanje i profesionalnu rehabilitaciju lica sa poremećajima sluha i govora iz Kotora realizovan je kompletan program andragoškog osposobljavanja kadra koji radi na obrazovanju

Aktivnosti 2015. godina	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
		odraslih kroz 5 seminara. Centar za stručno obrazovanje je organizovao obuke nastavnika za realizaciju programa, baziranih na ishodima učenja, u dvije srednje stručne škole: JU Srednjoj ekonomsko ugostiteljsko školi u Nikšiću i JU Srednjoj stručnoj školi "Spasoje Raspopović" iz Podgorice. Obuku je pohađalo 32 nastavnika.
Definisanje koncepta pripreme udžbenika i nastavnih materijala u stručnom obrazovanju i priprema udžbenika, u skladu sa utvrđenim prioritetima	ZUNS	Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica pripremio je Analizu stanja udžbenika i udžbeničke literature kao i Akcioni plan pripreme, izrade i nabavke udžbenika za srednje stručno obrazovanje. Vlada je, na sjednici održanoj 12. marta 2015. godine usvojila Informaciju o usklađenosti udžbenika sa nastavnim programima za srednje škole, koju je pripremila Ministarstvo prosvjete u saradnji sa ZUNS-om.
Nastavak rada na dokumentima koja prate Metodologiju obezbjeđivanja i unapređivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih	CSO	Kroz proces eksterne procjene kvaliteta po novoj metodologiji razvija se opis podindikatora ključnih oblasti kvaliteta kao osnov za definisanje deksriptora na četiri nivoa. Urađeno je petnaest procedura koje regulišu sam postupak eksterne evaluacije. Centar za stručno obrazovanje je formirao radnu grupu za izradu inetrne Metodologije obezbjeđivanja i unapređivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih, kao i radnu grupu za unapređenje eksterne Metodologije obezbjeđivanja i unapređivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih. Obije metodologije su predstavljene na Nacionalnoj konferenciji 9. decembra 2015. godine u Podgorici.
Redovno vrednovanje rada ustanova, njihovih programa ili sistema osiguranja kvaliteta od strane eksternih nadzornih tijela	CSO	U periodu januar - jun 2015. godine, izvršena je eksterna evaluacija kvaliteta rada srednjih stručnih i mješovitih škola, i to: JU Srednja poljoprivredna škola Bar, JU Srednja mješovita škola "Danilo Kiš" Budva, JU Srednja građevinsko-geodetska škola »Ing. Marko Radović« Podgorica, JU Srednja stručna škola Bijelo Polje; JU Srednja mješovita škola "Ivan Goran Kovačić" Herceg Novi, JU Srednja mješovita škola »Vuksan Đukić« Mojkovac, JU Srednja muzička škola "Dara Čokorilo" Nikšić, Srednja mješovita škola "Bećo Bašić" Plav, JU Srednja stručna škola "Spasoje Raspopović" Podgorica, Resursni centar "1. jun" Podgorica. Izvršena je i eksterna evaluacija kvaliteta rada ustanova koje su licencirane kao organizatori

Aktivnosti 2015. godina	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
		obrazovanja odraslih lica, i to JU Srednja pomorska škola Kotor i JU Gimnazija Kotor.
Jačanje sistema monitoringa i evaluacije kvaliteta obrazovnog sistema, koje uključuje unapređenje kapaciteta institucija i pojedinaca koji učestvuju u procesu eksternog ocjenjivanja kvaliteta i unapređenje kapaciteta ustanova za sprovođenje mehanizama internog obezbjeđenja kvaliteta	CSO/Škole	U skladu sa Metodologijom eksterne procjene kvaliteta ustanova koje realizuju stručno obrazovanje i obuku, vrši se obuka eksternih evaluatora. U posmatranom periodu izvršeno je šest obuka na dva nivoa za eksterne evlauatore. Osim toga, u kontinuitetu se nastavlja obuka odbora za interno obezbjeđivanje kvaliteta škola, najčešće na njihovu inicijativu. U kontinuitetu se škole motivišu i podržavaju za realizaciju interne procjene kvaliteta.
Periodično sprovođenje revizije dokumenata u skladu sa kojima se realizuju procedure interne i eksterne evaluacije	CSO	Eksterni evaluatori i vođe timova Centra za stručno obrazovanje za utvrđivanje kvaliteta vaspitno – obrazovnog rada u školama, kroz sprovedene evaluacije, utvrdili su nedostatke interne i eksterne evaluacije. Na osnovu toga je utvrđeno da je potrebno revidirati dokumenta na kojima se zasniva evaluacija. Formirane su radne grupe sa ciljem sprovođenja revizije dokumenata i te aktivnosti su u toku.
Uspostavljanje sistema praćenja (tracerstudy) lica nakon završetka obrazovnog programa, koje uključuje uspostavljanje baza podataka o karijeri učenika koji su završili obrazovanje kroz postojeći informacioni sistem i uspostavljanje timova za izradu studija praćenja u obrazovnim ustanovama	CSO / škole, MP	ILO, kroz projekat Tranzicija mladih iz obrazovnog sistema na tržište rada, u saradnji sa Monstatom i učešće Ministarstva prosvjete, Ministarstva rada, Zavoda za zapošljavanje i drugih partnera, sprovodi anketu Od škole do posla, čiji rezultati, pored ostalog, treba da budu osnov za izradu Akcionog plana za zapošljavanje mladih. Nova Metodologija za eksternu procjenu kvaliteta ustanova koje realizuju stručno obrazovanje i obuku, sadrži podindikator "D.6. Diplomirani učenici/polaznici koji su dobili sertifikat/potvrdu se prate i bilježe se podaci o njima (destinacije učenika)." U izvještajima o kvalitetu ustanova u fomralnom sistemu i kod orgnizatora obrazovanja odraslih, po programima je definisan nivo praćenja.
Osposobljavanje nastavnika za određivanje minimalnih standarda znanja	MP/ škole	U oktobru 2015. godine održana je obuka za nastavnike u okviru koje je 44 nastavnika iz 12 srednjih stručnih i mješovitih škola obučeno za pisanje mnimalnih standarda znanja, u okviru seminara "Ishodi učenja - od teorije do prakse". Obuku je organizovalo Ministarstvo prosvjete. Osim toga, u toku izrade ispitnih kataloga, gdje nastavnici kontinuirano dobijaju uputstva na koji način mogu da odrede minimalne standarde znanja.

Aktivnosti 2015. godina	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
Sprovođenje dopunske i dodatne nastave u svim školama i svim obrazovnim programima i plana	Škole	Sve stručna i mješovite škole u Crnoj Gori u godišnjim programima rada planirale su dopunsku i dodatnu nastavu. U dnevnicima rada i zapisnicima aktiva evidentiraju se podaci o realizovanim časovima.
Organizovanje, po sektorima, stručnih rasprava i okruglih stolova, na kojim su učesnici poslodavci i predstavnici sektora obrazovanja, sa temom sagledavanja stanja i otvorenih pitanja u organizaciji i realizaciji (praktičnog) obrazovanja i pronalaženja mogućnosti za saradnju	MP, CSO, škole	U toku je realizacija projekta koji finansira KulturKontakt iz Austrije „Povezivanja obrazovanje i privrede”. Cilj projekta je definisanje kompetencije koordinatora praktičnog obrazovanja u školama, instruktora praktičnog obrazovanja kod poslodavaca, izrada priručnika koji će pojasniti njihove nadležnosti i obaveze i izrada portala radi boljeg protoka informacija između privrede i škola. Realizovane su pet nacionalnih i tri regionalne u 2015. godini. Osim toga, u cilju uspostavljanja i unapređenja saradnje srednjih stručnih škola i sektora poljoprivrede, Centar za stručno obrazovanje i Projekat MNE/011 organizovali su pet seminara za predstavnike škola (direktori škola, pomoćnici direktora i nastavnici poljoprivredne grupe predmeta), predstavnike privrede iz posjećenih opština kao i predstavnike lokalne zajednice. Gradovi u kojima su se realizovali seminari (forumi) su: Bijelo Polje, Plav, Berane (Andrijevića se priključila ovom seminaru), Rožaje i Mojkovac. Cilj seminara je bio približavanje škole i privrede u sektoru poljoprivrede, kao i sagledavanje mogućih konkretnih i održivih oblika saradnje škola i preduzeća koja će rezultirati unapređenjem kvaliteta nastave i omogućavanja učenicima boljeg pristupa praktičnim znanjima i vještinama. Tom prilikom je nastao Priručnik za direktore škola o formiranju lokalnih partnerstava sa privatnim preduzećima. Ovaj Priručnik se sastoji od 10 obrazaca koji predstavljaju neku vrstu uputstva kako da škole uspostave saradnju sa privredom. Između ostalog tu su Zahtjev za posjetu učenika preduzeću, Zahtjev za prijem učenika radi obavljanja profesionalne prakse, Sporazum o partnerstvu-model i dr. British Council, u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, školama i Centrom za stručno obrazovanje, otpočeo je projekat socijalnog partnerstva pod nazivom „Uključivanje poslodavaca u proces reforme stručnog obrazovanja“. Projekat je regionalnog karaktera

Aktivnosti 2015. godina	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
		i realizuju ga kancelarija Britanskog savjeta na području Zapadnog Balkana. Projekat ima za cilj unapređenje saradnje između škola i poslodavaca na lokalnom i nacionalnom nivou, kao i jačanje saradnje među inistitucijama.
Obuka organizatora praktičnog obrazovanja i instruktora praktičnog obrazovanja	MP, CSO, škole	KulturKontakta je realizovao radionice u okviru regionalnog projekta sa ciljem izrade profila organizatora praktičnog obrazovanja. Radne grupe su izradile profil organizatora praktičnog obrazovanja, a krajnji cilj projekta je izrada Vodiča, na osnovu izrađenog akcionog plana. Nakon izrađenog Vodiča, stekli bi se uslovi za obuku organizatora praktičnog obrazovanja.
Izrada analize efekata usavršavanja nastavnika u stručnom obrazovanju	CSO, škole	U Izvještaju ETF-a "Interna i eksterna evaluacija u stručnim školama" i "Kontinuirano profesionalno usavršavanje nastavnika stručnih škola", identifikovane su dobre i loše strane u organizaciji nastave, nakon usavršavanja pojedinih nastavnika u stručnom obrazovanju. Utvrđeno je da je manji broj nastavnika prošao obuku iz određenih prioriternih oblasti, posebno iz pedagogije i metodike. Taj broj nastavnika dobro planira nastavu, koristi savremene nastavne metode, upravlja učionicom i sl., dok su kod drugih nastavnika primećeni nedostaci u načinu realizacije nastave. Na osnovu preporuka iz Izvještaja, Centar za stručno obrazovanje je formirao radnu grupu za izradu Vodiča za kontinuirani profesionalni razvoj nastavnika u školama (KPR). - KPR treba da obezbijedi programe kojima će se nastavnicima omogućiti razvoj kompetencija u „upravljanju učionicom“ kako bi bili lider u okruženju za učenje. - Ojačati aktivnosti koje su povezane sa „poslovnim partnerima“ i „učenje na poslu“, koristeći iskustva škola koje u tome imaju iskustva kao model. Ovakvo partnerstvo treba da se uveže sa KPR-om. - Treba razvijati KPR aktivnosti koje promovišu refleksivno istraživanje, analogije praktičnih iskustava, u cilju jačanja kompetencija nastavnika u izvođenju nastave i učenja.
Unapređenje modela usavršavanja nastavnika u stručnom obrazovanju	CSO	Centar za stručno obrazovanje pripremio je Izvještaj o aktivnostima na realizaciji profesionalnog razvoja i usavršavanja nastavnika u stručnom obrazovanju, sa aspekta organizacije i realizacije, i na osnovu Izvještaja pripremio Nacrt dokumenta kojim će se urediti

Aktivnosti 2015. godina	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
		procedura, organizacija i realizacija profesionalnog razvoja nastavnika u stručnom obrazovanju i izvođača programa kod organizatora obrazovanje odraslih, kao nadležnosti u sprovođenju.
Unapređenje uslova da škole budu mjesta za profesionalni razvoj nastavnika – organizovanje obuka u školama	CSO, škole	Centar za stručno obrazovanje vrši kontinuiranu aktivnost obuke nastavnika u školama, u skladu sa uslovima koji su potrebni za realizaciju obuka, a koje škole posjeduju. Sve obuke koje je Centar organizovao u prethodnom periodu, bile su realizovane u školama.
Stvaranje mogućnosti za fleksibilne načine obuke (elektronsko učenje, platforme za razmjenu dobrih praksi i dr.)	škole	U okviru Kataloga za stručno usavršavanje nastavnika za 2015/2016.godinu, u prioritetnoj oblasti Informacione tehnologije, nalazi se program “Baze podataka u nastavnom procesu” koji je ponuđen od strane autora, kroz formu elektronskog učenja.
Izrada modula stručnog usavršavanja nastavnika po oblastima (mašinstvo i elektrotehnika, građevina, ekonomija i dr.)	Nacionalni savjet za obrazovanje, škole	U Katalogu za stručno usavršavanje nastavnika za 2015/2016.godinu, koji je usvojen na Nacionalnom savjetu za obrazovanje je 37 programa za stručno usavršavanje nastavnika po prioritetnim oblastima: Prirodne nauke, Inženjerstvo i proizvodne tehnologije (Mašinstvo i obrada metala, Elektrotehnika i dr.) Ekonomija i pravo, Poljoprivredu, prehrana i veterina, Interdisciplinarno područje, Informacione tehnologije, Psihologija, pedagogija, metodika u stručnom obrazovanju, Inkluzivno obrazovanje u stručnim školama, Preduzetništvo i Andragoški programi.
Organizovanje regionalnih seminara za nastavnike na izabrane teme	Škole, CSO	Centar za stručno obrazovanje je u saradnji sa NVO SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja pripremio Program obrazovanja zaposlenih u vaspitno-obrazovnim institucijama u postupanju, prevenciji i zaštiti djece i mladih od nasilja u porodici, koji je usvojen na Nacionalnom savjetu za obrazovanje. Organizovao su četiri ciklusa obuke (četvorodnevni seminari) u koje je bilo uključeno 100 nastavnika/ca srednjih škola u okviru Projekta “Jačanje kapaciteta zaposlenih u vaspitno-obrazovnim ustanovama za postupanje, prevenciju i zaštitu djece i mladih.
Utvrdjivanje potreba za obukom rukovodnog kadra u školama i drugim institucijama u stručnom obrazovanju kako bi odgovorili potrebama društva i tržišta rada	CSO, ZZŠ	U skladu sa utvrđenim potrebama krajem 2014. godine program je revidiran. U toku 2015. godine realizovan je cjelokupan program obuke (svih šest modula). Obučeno je

Aktivnosti 2015. godina	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
		20 direktora, od toga dva direktora srednjih škola iz Nikšića (JU Ekonomska-ugostiteljska škola i JU Srednja stručna škola).
Unapređenje modela finansiranja po učeniku	MP	Uz podršku TAIEX projekta organizovana je studijska posjeta Sloveniji predstavnika Ministarstva prosvjete, škola i lokalne zajednice radi upoznavanja sa načinom funkcionisanja finansiranja po učeniku u praksi, izazovima i otvorenim pitanjima.

Jednake mogućnosti sticanja kvalifikacija u stručnom obrazovanju radi zapošljivosti i socijalne inkluzije

Aktivnosti januar - jun 2015. godine	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
Analiza nadležnosti institucija i tijela u postupku provjere neformalnog i informalnog učenja, i u skladu sa rezultatima analize, unapređenje procedura priznavanja neformalnog i informalnog učenja	MP/CSO, ICCG	Pripremljen je predlog izmjena Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama koji uređuje vrednovanje neformalnog i informalnog učenja. Procedure su pojednostavljene u dijelu prenošenja nadležnosti u postupku provjere sa Ispitnog centra na licencirane organizatore obrazovanja.
Priprema posebnih programa i ispitnih kataloga, u skladu sa utvrđenom dinamikom, za kvalifikacije za koje su usvojene inicijative na Savjetu za kvalifikacije	Nacionalni savjet za obrazovanje	Na Nacionalnom savjetu za obrazovanje usvojeni su posebni programi, koji vode sticanju stručnih kvalifikacija: Čuvar, Tjelohranitelj, Pratilac vrijednosti, Zaštitar tehničar, Rukovalaca viljuškarom. Za potrebe željezničkog saobraćaja pripremljena su četiri programa obrazovanja koji vode sticanju stručne kvalifikacije i ispitni katalozi, koji su prošli potrebne procedure i treba da se razmatraju na Nacionalnom savjetu. Usvojeni su na Nacionalnom savjetu. i posebni programi: program obrazovanja za inovativni pristup tima za kreiranje tretmana hiporehabilitacije u radu sa djecom i mladima sa smetnjama u razvoju, program obrazovanja za inovativni pristup u radu sa djecom i mladima sa smetnjama u razvoju Saradnik hiporehabilitacije i program obrazovanja za inovativni pristup u radu sa djecom i mladima sa smetnjama u razvoju i Voditelj hiporehabilitacije.
Osposobljavanje ispitivača za kvalifikacije za koje su donešeni ispitni katalozi	ICCG	Ispitni centar je sproveo obuku ispitivača za provjeru radi sticanja stručnih kvalifikacija turistički vodič, konduktar u željezničkom saobraćaju, mesar i vođa splava – rafter.
Proširivanje obrazovne ponude, prilagođene licima sa posebnim obrazovnim potrebama (izrada novih kvalifikacija (stručnih ili nivoa obrazovanja) nivoa II ili III strukturisanih u postojećim obrazovnim programima)	CSO, stručne škole	Na predlog Romskog obrazovnog fonda, uz podršku projekta kojeg finansira Evropska unija, razvijaju se stručne kvalifikacije Saradnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana i Saradnik u obrazovanju Roma i Egipćana. Usvojeni su i

		standardi zanimanja Pomoćnik pri uzorkovanju u oblasti zaštite životne sredine i Pomoćnik u procesu dobijanja metala, namijenjeni licima sa posebnim obrazovnim potrebama. U toku je izrada standarda zanimanja za tri kvalifikacije nivoa obrazovanja za lica sa posebnim obrazovnim potrebama, na osnovu inicijative Resursnog centra iz Kotora: Pomoćnik automehaničara, Autoperač-podmazivač i Auto-vulkanizer koji treba da čine kvalifikaciju nivoa obrazovanja Pomoćnik na održavanju motornih vozila; Pomoćnik prodavca, na osnovu kog će se raditi kvalifikacija nivoa obrazovanja i Pomoćnik frizera na osnovu kog će se raditi kvalifikacija nivoa obrazovanja.
Proširivanje ponude modularizovanih programa stručnog obrazovanja - Izrada novih modularizovanih obrazovnih programa na osnovu standarda zanimanja različitog nivoa	CSO, škole, Nacionalni savjet za obrazovanje	U okviru obrazovnih programa Tehničar zaštite životne sredine i Tehničar metalurgije, radi omogućavanja izbornosti i postepenog sticanja nivoa obrazovanja razvijeni su moduli na nivou II i IV, koji omogućavaju sticanje stručne kvalifikacije stručnih kvalifikacija na nivou II i IV. Na taj način učenici koji nijesu u mogućnosti za završiti obrazovni program u cjelini, ali uspješno završe dio programa imaju mogućnost da za taj uspješno završeni dio dobiju odgovarajuću ispravu i na taj način poboljšaju svoj položaj na tržištu rada. U okviru ranije izrađenog obrazovnog programa Tehničar metalurgije razvijen je standard stručne kvalifikacije Pomoćnik u procesu dobijanja metala nivo II, a u okviru ranije izrađenog obrazovnog programa Tehničar zaštite životne sredine razvijen je standard stručne kvalifikacije Pomoćnik pri uzorkovanju u oblasti zaštite životne sredine nivo II, (standardi kvalifikacije su usvojeni na sastanku Sektorske komisija u septembru 2015, a slijedi usvajanje dokumenata na Savjetu za kvalifikacije). Razvoj navedenih standarda kvalifikacija omogućiće bolju obrazovnu ponudu i licima sa posebnim obrazovnim potrebama.
Kontinuirano osposobljavanje nastavnika za rad u nastavi sa licima sa posebnim obrazovnim potrebama na svim nivoima obrazovanja	MP, škole	U okviru projekta UNICEF-a "Kontinuirani razvoj inkluzivnog obrazovanja" unaprijeđen je formular Individualnog razvojnog plana, a posebno je razvijen Individualni tranzicioni plan. Oba formulara su odobrena od strane Nacionalnog savjeta za obrazovanje, i za škole su obavezujuća. Održane su obuke za nastavnike za primjenu oba formulara. Obuka za individualni razvojni obrazovni program je održana za predstavnike svih srednjih stručnih škola, a za individualni tranzicioni plan za predstavnike podgoričkih srednjih i osnovnih škola. U JU Srednjoj stručnoj školi „Spasoje Raspopović“ je održana obuka na temu Individualni tranzicioni plan (mjere i aktivnosti

		usmjerene na pravovremenu profesionalnu orijentaciju učenika u procesu prelaska iz jednog obrazovnog nivoa u drugi)
Prilagođavanje obrazovnih programa u cilju postepenog sticanje kvalifikacije u skladu sa mogućnostima svakog polaznika (Promovisanje sticanja kvalifikacija kroz module obrazovnih programa)	CSO, škole	Na inicijativu Resursnog centra iz Kotora, Centar za stručno obrazovanje je formirao radne grupe, koje rade na razvoju kvalifikacija nivoa II: Pomoćnik frizera, Pomoćnik prodavca i Pomoćnik na održavanju motornih vozila. Obrazovni programi će biti prilagođeni učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama u trajanju od IV godine umjesto II.

Cjeloživotno učenje i mobilnost

Aktivnosti januar - jun 2015. godine	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
Mjera: Razvoj i promovisanje Nacionalnog okvira kvalifikacija Povećanje privlačnosti i dostupnosti stručnog obrazovanja Usaglašavanje upisne politike potrebama tržišta rada i strateškim opredjeljenjima razvoja Crne Gore		
Promovisanje Nacionalnog okvira kvalifikacija i njegovog značaja za cjeloživotno učenje	MP	Nacionalni okvir kvalifikacija promoviše se kroz saradnju Ministarstva prosvjete, Centra za stručno obrazovanje i drugih institucija sa Privrednom komorom, Unijom poslodavaca i poslodavcima pojedinačno. Promovisanje Nacionalnog okvira sprovodi se i kroz informisanje i savjetovanje pojedinaca iz različitih ciljnih grupa o mogućnosti sticanja kvalifikacija različitih tipova.
Informisanje i savjetovanje pojedinaca iz različitih ciljnih grupa o mogućnosti sticanja kvalifikacija različitih tipova	CSO/ škole	Centar za stručno obrazovanje pruža savjetodavne usluge zainteresovanim institucijama, poslodavcima i licima u vezi mogućnosti sticanja stručnih kvalifikacija, obrazovnoj ponudi i organizatorima obrazovanja odraslih koji realizuju programe koji vode sticanju stručnih kvalifikacija. U okviru manifestacije Dani obrazovanje i učenja odraslih promoviše se programi obrazovanje za osposobljavanje koji vode sticanju stručnih kvalifikacija i licencirani organizatori obrazovanja odraslih koji realizuju programe.
Promovisanje stručnog obrazovanja kao prvog izbora koji nudi osnov zapošljivost i nastavak obrazovanja, za lični i profesionalni razvoj	Škole/MP, CSO	Stručne škole u kontinuitetu, a u periodu februar - maj intenzivno su radile na promovisanju obrazovne ponude i mogućnosti koje se nude učenicima nakon završetka obrazovanja po određenom obrazovnom programu. Ministarstvo prosvjete i Centar za stručno obrazovanje su organizovali manifestaciju „ XIV Dani obrazovanja i učenja odraslih“ od 29. septembra do 09. oktobra 2015. godine. U okviru manifestacije održana je Regionalna stručna

		razmjena na temu Nezaposlenost i obrazovanje odraslih“, promovisani su programi stručnog osposobljavanja za odrasle i organizatori obrazovanja koji realizuju programe za sticanje stručnih kvalifikacija i ključnih vještina. Organizovan je okrugli sto sa lokalnim samoupravama na temu: Aktivnosti lokalnih samouprava na planu obrazovanja odraslih i predstavljeni primjeri dobre prakse opština Tivat, Nikšić i Danilovgrad.
Promovisanje učenja na radnom mjestu u preduzećima koja imaju relevantnu infrastrukturu kod učenika, roditelja i poslodavaca	MP	Ministarstvo prosvjete sprovodi aktivnosti na promovisanju važnost uključivanja poslodavaca u realizaciju praktičnog obrazovanja i unapređenju kvaliteta učenja uz rad, na radnom mjestu kod poslodavaca i njihovih udruženja, kao i kod učenika. Crna Gora je u junu 2015. godine u Rigi učestvovala na sastanku ministara EU, zaduženih za stručno obrazovanje, socialnih partnera na EU nivou i Evropske komisije i potpisala izjavu o priključenju European Alliance for Apprenticeships (EAfA), kako bi, poštujući principe i ciljeve Alijanse, dalje unaprijedila kvalitet i atraktivnost stručnog obrazovanja i učenja uz rad.
Organizovanje nacionalnih takmičenja u vještinama i znanju, sajmovi za promociju stručnog obrazovanja, kao i priprema učenika za učešće na međunarodnim takmičenjima	MP, MN, CSO, škole, NVO	Organizovan je 5. Sajam mladih pronalazača Crne Gore, koji promoviše povezivanje praktičnih vještina i znanja učenika, kao i njihovu želju za inovacijama. Sajam su organizovali Centar za stručno obrazovanje, Ministarstvo nauke, Ministarstvo prosvjete i NVO “Mladi pronalazači Crne Gore”. Na Sajmu mladih pronalazača Crne Gore u takmičarskom dijelu sa svojim inovativnim rješenjima predstavilo se 18 timova, iz 8 srednjih stručnih škola i jedne gimnazije. Nagrade su bile dodijeljene u 6 kategorija i to: Najoriginalnije inovativno rješenje, Najkompleksnije inovativno rješenje, Najbolje tržišno orijentisano inovativno rješenje, Najfunkcionalnije inovativno rješenje, i Pobjednik sajma, kao i dvije specijalne CKB nagrade, kao generalnog pokrovitelja sajma i to "Najbolje društveno odgovorno rješenje na temu: Očuvanje životne sredine" i "Najbolje revijalno inovativno rješenje".
Usaglašavanje upisne politike potrebama tržišta rada i strateškim opredjeljenjima razvoja Crne Gore	MP	Raspisan je Konkurs za upis učenika u prvi razred srednje škole za školsku 2015/2016. godinogodinu. Ministarstvo prosvjete, u mjeri mogućeg, poštujući i slobodu izbora pojedinca, posebnu pažnju posvećuje upisnoj politici kao jednom od elemenata od kojih zavisi usklađenost obrazovanja i tržišta rada odnosno razvoja lokalne zajednice. Broj upisnih mjesta za upis u prvi razred srednje škole određen je na osnovu prijedloga škola, mišljenja i preporuka Zavoda za

		zapošljavanje Crne Gore (gdje povećati, smanjiti, ne upisivati učenike, zadržati upis na postojećem nivou) i broja učenika koji u pojedinim opštinama završavaju osnovnu školu. Škole, pri određivanju prijedloga plana upisa učenika u prvi razred srednjih škola, planiraju obrazovnu ponudu i broj upisnih mjesta u saradnji sa drugim srednjim školama na teritoriji opštine i organom lokalne uprave, nadležnim za poslove obrazovanja, uz uvažavanje podataka o broju i obrazovnom profilu nezaposlenih lica lokalnog zavoda za zapošljavanje i iskazanim potrebama tržišta rada i strateškim pravcima razvoja opštine i regije. Centar za stručno obrazovanje je uradio analizu upisa, na osnovu podataka iz informacionog sistema Ministarstva prosvjete MEIS
Izrada evidencije o socijalnim partnerima na nivou lokalne zajednice i regije gdje se može obavljati praksa	Škole	Sve škole koje realizuju programe stručnog obrazovanja, za svaki od programa i za sve razrede, pripremile su pregled sa podacima o poslodavcima i broju učenika koji u njihovom radnom prostoru realizuju praktično obrazovanje.
Promovisanje preduzetništva	Unija poslodavaca Crne Gore	U periodu od 16. do 20. novembra 2015. godine, Unija poslodavaca u saradnji sa Centrom za stručno obrazovanje, organizovala je predavanja (mladih) preduzetnika za učenike stručnih škola u Podgorici. Cilj je bio prenijeti iskustva preduzetnika u započinjanju i vođenju biznisa, i podžati realizaciju predmeta Preduzetništvo i rad preduzetničkih klubova u školama. U inicijativi je učestvovalo 5 stručnih škola iz Podgorice: JU Srednja ekonomska škola „Mirko Vešović“, JU Građevinsko-geodetska škola „Inž. Marko Radević“, JU Škola „Sergije Stanić“, JU Srednja stručna škola „Spasoje Raspopović“ i JU Elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“. O preduzetništvu sa učenicima, razgovarali su predstavnici Marketinške agencije M.A.S. Code, Građevinskog biroa INGENIUM, Turističke agencije EXPLORER, Štamparije ŠTAMPANJE i Digitalne kreativne agencije STUDIO BILD.
Promovisanje stručnog obrazovanja	Škole	Državno takmičenje stručnih škola održano je u maju 2015. godine u Podgorici u Srednjoj stručnoj školi „Ivan Uskoković“ Podgorica i u Srednjoj stručnoj školi u Nikšiću. Na takmičenju su svoja znanja, vještine i kompetencije pokazale 92 ekipe odnosno 276 učenika iz ukupno 19 gradova Crne Gore. Oblasti iz kojih su se takmičili učenici su: mašinstvo, saobraćaj, trgovina, turizam i ugostiteljstvo, građevinarstvo i elektrotehnika.

SKRAĆENICE

MP	Ministarstvo prosvjete
CSO	Centar za stručno obrazovanja
ICCG	Ispitni centar Crne Gore
ZZŠ	Zavod za školstvo
PKCG	Privredna komora Crne Gore
UPCG	Unija poslodavaca Crne Gore
ZZZCG	Zavod za zapošljavanje Crne Gore
ZUNS	Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
MONSTAT	Zavod za statistiku Crne Gore
EQF	Evropski okvir kvalifikacija za cjeloživotno učenje
NOK	Nacionalni okvir kvalifikacija
Q	Kvartal
KPRN	Kontinuirani profesionalni razvoj nastavnika
IROP	Individualni razvojni obrazovni program